

Carlo Cafiero

E. Luccarini

Este Uniunea ce mă încântă. Prin puterea ei, sunt liber în lanțuri, fericit în durere, bogat în sărăcie și viu chiar și în moarte. Prin virtutea ei, nu îi invidiez pe cei care sunt robi în libertate, care suferă în mijlocul plăcerilor, care îndură sărăcia în bogăție și o moarte în viață.

(Giordano Bruno)

Carlo Cafiero s-a născut în 1846 la Barletta. Tatăl său, Ferdinando Cafiero, și mama sa, Luigia Azzariti, aparțineau uneia dintre cele mai bogate familii din zonă. A povesti viața lui Cafiero ar fi o sarcină dificilă, având în vedere că aceasta ar presupune, în esență, să se redacteze istoria mișcării socialiste-anarhiste din Italia și evoluția sa în toată Europa occidentală, între anii 1871 și 1882.

Tânărul Cafiero a fost trimis la seminarul din Moletta, cunoscut pe atunci în Italia de Sud. Aici, a dezvoltat o prietenie strânsă cu Emilio Covelli, pe care urma să-l întâlnească din nou la Locarno în 1874. Prietenia lor s-a întemeiat pe o mare potrivire de simțire și idealuri.

După absolvirea seminarului, Cafiero s-a mutat la Napoli pentru a studia Dreptul. În această perioadă, au apărut primele îndoială ale credinței sale spirituale, influențate de evoluția sa personală.

Moartea părinților l-a lăsat pe Cafiero cu o avere considerabilă, iar prietenii săi, care sperau să-l vadă implicându-se în diplomație, au făcut tot posibilul să obțină pentru el o numire la Florența, care era atunci capitala. Dezgustat de intrigi și fățărnicia partidelor, Cafiero și-a părăsit brusc prietenii, deputații și atașatii de ambasadă într-o seară în care discutau împreună într-o cafea și a plecat la Londra, luându-și rămas bun pentru totdeauna de la legăturile sale, mediul burghez și politicieni.

La fel ca și Volney, și-a propus să călătorească în Orient pentru a studia islamismul și pentru a se convinge dacă musulmanii sunt într-adevăr incapabili de progres. Cu toate acestea, șederea sa în străinătate a schimbat cursul gândurilor sale, făcându-l un liber-cugetător. Priveliștea magnifică și cutremurătoare a Comunei din Paris l-a impresionat și entuziasmat, determinându-l să renunțe la vechiul mod de a gândi și să se alăture Internaționalei, pentru a-și uni forțele cu adversarii burgheziei.

La întoarcerea sa la Napoli, s-a implicat, alături de Fanelli și alți tovarăși, în fondarea unui organ socialist pentru Italia, numit *La Capana*, sau *Clopotul*. Acesta a reprezentat primul său popas pe Calea sa dureroasă. Nu a existat niciun congres socialist și internaționalist în care să nu fi participat în acea perioadă. L-am văzut la Berna, întrerupând ultimele legături care-l țineau de trecut, alături de Bakunin, în timpul luptei aprige în care acesta apăra anarhia, în vreme ce Marx promova principiul autoritar. A fost prezent la conferința din Rimini și la congresul din Bologna, înfruntând persecuții și închisoarea, oriunde activitatea sa putea să dea imbold sau să contribuie la împărțirea ideilor socialiste.

La sfârșitul anului 1873, Cafiero și-a cheltuit o bună parte din patrimoniu. S-a retras în Elveția, la Locarno, unde, alături de Bakunin, a înființat jurnalul *La Baronata*, un centru de propagandă al ideilor anarhiste pentru întreaga Europă, cu accent pe Italia.

În 1874, Cafiero s-a căsătorit în Rusia cu Olimpia Kutuzova, care s-a dovedit a fi o tovarășă vrednică în activitatea sa. Răscoala din Bologna, la care el contribuise elaborând planul, a fost înfrântă în timp ce se întorcea grăbit să participe la aceasta.

În 1875, el a călătorit la Milano și la Roma, mobilizându-și prietenii și pregătindu-i pentru luptă, deschizându-le inimile spre nădejde și conspirând cu Malatesta și Ceccarelli la răscoala din Benevento, care, din păcate, a fost brutal înăbușită. Apoi, împreună cu tovarășii săi, a petrecut șaptesprezece luni în închisoarea Santa-Maria din Capua și a fost eliberat doar prin amnistie, la moartea lui Victor Emmanuel. S-a refugiat în Franța, de unde a fost ulterior exilat, apoi în Elveția și în cele din urmă la Londra, unde a devenit grav bolnav. După vindecare, s-a întors la Milano. La 5 aprilie 1882, scria unui prieten:

Mă așteptați acolo și eu sunt în Italia. Ce să fac? Lucrurile s-au desfășurat mai repede decât mă așteptam. De îndată ce m-am simțit mai bine, nu am putut să stau locului. Lenea mă apăsa. Aș fi murit din cauza ei.

Nu mult timp după aceea, fiind arestat și închis, slăbit de boală și expus la tratamentele abuzive ale gardienilor, îngrijorat de teama că ar putea fi trădat în vis pentru secrete compromițătoare ale prietenilor săi, a încercat să se sinucidă înghițind cristale zdrobite din ochelarii săi.

A urmat interdicția oficială, o pedeapsă administrativă aplicată de comisarii de poliție persoanelor suspectate de infrațiuni sau doar de a fi revoluționari. Aceștia le erau interzise să intre în cafenele, teatre, biserici, să participe la evenimentele publice, să-și schimbe locuința, să se deplaseze rapid pe stradă, să însoțească pe oricare alt suspect, sau să părăsească orașul fără aprobare. Orice încălcare se pedepsea cu trei luni de închisoare și un an de supraveghere. Plasarea sub interdicție reprezenta o prevedere către domiciliul forțat, o exilare temporară din care nu te întorci niciodată.

Presiunea opiniei publice liberale a fost simțită. În toate părțile au avut loc proteste. Cu toate acestea, poliția și agenții săi l-au transportat pe Cafiero la frontieră, unde a fost lăsat aproape mort pe drumul spre Locarno. Cafiero a încercat din nou să se sinucidă și ar fi murit fără îngrijirile excelente ale familiei Bellerio, care l-au readus la viață.

Toate aceste evenimente i-au afectat profund mintea. A scăpat de sub atenția prietenilor săi și s-a întors în Italia. La 13 februarie 1883, a fost găsit complet dezbrăcat pe un deal aproape de Fiesole și a fost internat la azilul pentru alienați de la S. Bonitazio din Florența, de unde, după trei ani de îngrijiri necorespunzătoare, a fost transferat la cel din Imola.

*

Cum să-l definim pe Carlo Cafiero? Era, spune prietenul nostru Cardias, una dintre acele ființe excepționale care renunță, de bunăvoie, fără speranța unei răsplăți, la fericirea de care se bucurau pe drept sau pe nedrept. Aceștia se numesc Pisicane, Covelli, Bakunin, Sofia Perovskaia... Caton a renunțat la viață ca să nu-și piardă libertatea. Aceștia renunțaseră la libertate ca să intre în mulțime și să cucerească libertatea pentru aceasta împreună cu ea.

Cafiero a fost bogat și și-a consacrat toată averea pentru emanciparea proletariatului. El a fost instruit și și-a întrebuintat știința ca să ajute mulțimea asuprită să-și cunoască drepturile. Ar fi putut să câștige demnități, dar a preferat să se amestece printre lucrători, să le cunoască nevoile, să le împărtășească suferințele. La Locarno s-a făcut țăran, măturător la Roma, fotograf la Milano, hamal la Marsilia și bucătar la Menton.

Bakunin l-a iubit ca pe un frate. „Carlo... Carlo...” tuna glasul uriașului rus. Și Carlo lăsa totul de-o parte și alerga să-l îmbrace și să-l dezbrace pe vechiul *dictator din Dresda*, cum ar fi făcut un fiu cu tatăl său. Dintre toți prietenii săi, marele agitator a dorit cel mai mult să-l vadă înainte de moarte pe Cafiero.

Acesta scria din Berna în 1880:

M-am dus să vizitez mormântul lui Mihail al nostru și am avut bucuria să găsesc o frumoasă picătură de marmură brună, pe care s-a gravat numele lui în slove de aur, cu data nașterii și cea a morții. O frumoasă iederă acoperă mormântul în partea capului, iar de jur-împrejur sunt trandafiri și alte plante.

Cafiero a dat dovezi însemnate de capacitate intelectuală, prin rezumatul său al *Capitalului* lui Marx, muncă grea, întreprinsă în vremea orelor sale de odihnă silită în închisoarea din Benevento, și prin numeroasele articole pe care le-a publicat în jurnalele italiene și străine, articole pe care *Fanfulla* le reproducea ca pe ale sale. Erau foarte frumoase și acelea care au fost inserate în *Revoluția Socială* din Paris, despre revoluție. Și privind la ele, Cafiero scria unuia dintre prietenii săi:

Nu trebuie să se ia expresiile mele cum sunt scrise, ci trebuie să li se pătrundă înțelesul. Tu trebuie să fii filosof în orele tale libere și filosof de școală bună, pornind de la antiteza cinicului Diogene și sinteza lui C. Pisicane, amândoi maștrii tăi. Amintește-ți că sunt napolitan, adică pe jumătate oriental, și dracu să o ia de polentă, de bere și de unt de focă.

Aproape terminase biografia lui Bakunin și dorea să tipărească din nou cele patru volume ale lui Pisicane.

Eureka — scria prietenului său —: am găsit pe Pisicane în biblioteca liceului. În vreme ce-ți scriu, el stă deschis înaintea mea. Nu-mi rămâne decât să te îmbrățișez cu toată puterea pe care mi-o dă bucuria de a fi dat peste scrierile lui Pisicane.

Sinceritatea lui Cafiero nu era egalată decât de devotamentul său cauzei celor asupriți, pe care o apăra fără potolire, și de ura cu care urmărea capitalul și burghezia.

Evenimentele neavansând suficient de repede, după placul aprinderii sale entuziaste și aspirațiilor sufletului său iubitor, Cafiero a ajuns mizantrop și s-a lăsat dus spre unele manii nevinovate, care au dat motiv dușmanilor să scape de el, închizându-l ca nebun. Emilio Covelli mi-a scris cu prilejul acesta: „Vezi ce au făcut cu Cafiero al nostru: neputând să-l înduioșeze, l-au zdrobit.”

Cafiero nu și-a părăsit principiile niciodată. Fiind în închisoarea din Benevento, el l-a iertat pe un oarecare Martini, căruia i-a vândut tot restul averii sale. Nu-i mai pretindea suma de 25.000 de franci, pe care nenorocitul nu recunoștea că i-o datorează. Directorul închisorii indignat, i-a dat lui Cafiero tot ce i-a stat în putere, ca să-i ușureze mijloacele de a ataca pe acest individ. Dar prietenul nostru l-a lăsat în pace, nedorind, spune el, să recurgă la legile pe care nu le recunoștea.

În cursul celor mai dureroase amărăciuni, Cafiero repeta adesea prietenilor săi: „Vremea e dreaptă; ea va spune cine are dreptate.” Da, vremea, reparator postum, începe chiar să-i facă dreptate bietului Carlo.

El avea o talie înaltă, față vioaie, barba castanie-deschisă, foarte lungă, părul brun, asemenea foarte lung, dat peste cap. Ochii îi erau liniștiți, blânzi, expresivi, privirea adesea pironită. Dușman al luxului, era întotdeauna îmbrăcat simplu, cu un surtuc în formă de bluză. Sobru, cumpătat până la exagerare, mesele lui se alcătuiau din pâine și lapte: se lipsise de carne vreme de doi ani și chiar și de tutun, cu toate că fusese foarte mare fumător, consacându-și tot avutul cauzei Revoluției.

Aleasa sa bunătate se întregea cu o excesivă modestie. Când prietenii îi cereau sfat pentru reușita vreunui plan, răspundea: „Să ne punem toate puterile ca să vedem ce trebuie să facem ca să o scoatem la capăt.” În sud, s-a făcut o legendă în jurul numelui său. El e pentru mine Lisogub-ul Italiei. De ar fi fost rus, ar fi fost spânzurat, dar italian fiind, a fost supus îndelungatului martiriu al unei pușcării de alienați.

Biblioteca Anarhistă

E. Luccarini
Carlo Cafiero

Revista Ideei, nr. LIV. 4, pp. 65-67.

ro.theanarchistlibrary.org